

Erdély déli határai kijárásáról irt „Napló“ 1741-ből.

— Második közlemény. —

VI. A határelkülönítési okirat tervezete.

„Meggöttetvén 1739. szept. 18. néhai VI. Károly felséges és hatalmas fejedelem és választott római császár úr és a fenséges és hatalmas fejedelem, Szultán Mahmud khán úr, az Ottomanok, Ázsia és Görögország császára között Belgrádon az áldott béke, s megállapítván annak pontjai, a határok kijelölése végett a XIII-ik czikkben két biztos neveztetett ki, t. i. fenséges Lobkovitz herczeg s az általa helyettesített gróf Kollowrát, a nemes Platz gyalogezred alezredese, ugyszintén Merku-Fati Effendi úr, hogy a békekötés IV. czikke értelmében az Erdély és Oláhország közötti határokat egyetértőleg állapítsák meg; de minthogy most a nagy hó miatt a határhavasokra föl nem mehetnek, mind az erdélyi, mind az osztrák oláhországi alattvalók egyértelmű jelentése és megegyezése következtében az említett tartományok határaiul a következő hegyeket állították meg:

„A határok kezdődnek a Morarul nevű hegy legvégső csúcsánál, mely háromszög alakú a Bánát, Oláhország és Erdély között. Innen az Olt felé menve keletre vannak a következő hegyek: Sturn (Erdély 1848. előtti földabroszán: Szuturul), Osslá (Erdély 1848. előtti földabr. Oszla), Siglova (Mersich 1855-ki földabroszán; Sigleova hel mare), a Sil folyó mellett Palatiste (Erdély 1848. előtti és II. József 1786. évi földabroszán: Polatistye), Prislop; itt északra hajolva van a Slimo (II. József és Erdély 1848. előtti földabr. Slimaj), Dillma; ezután a Piatra és Salama hegyen belől keletre Piatra Alba; innen délre hajolva a határ a Lotra folyóig terjed; a Lotra mellett lefelé a hegy lábáig Negován (II. József földabroszában Niegovan) hegy; innen ismét kelet felé

bajolva a határ a Vojnisitza (Erdély 1848. előtti és II. József földabroszán: Vojnasza), Dály a Negru (II. Józsefében D. Niegru) Sztelpuly Nyak hegyre ér, onnan a Riu Vadul folyó mellett az Oltig, a hol Erdély és az egykori osztráknak nevezett Oláhország határának vége van.

„E szerint mindkét tartomány alattvalói a mint régen a mai napig a határok békés birtokában voltak, ugy maradjanak ezután is.“

„Az elől elmondottak hitelességére és nagyobb erejére, mi alólirt biztosok, közegyetértéssel, a nekünk adott felhatalmazások szerint e kettős határkijárási hiteles okiratot a dolog emlékezetére elkészítettük, egyiket török, a másikat latin nyelven, mindkettőnk által aláírva s pecsétünkkel megerősítve, s mint eróset és törvényest egymással kölcsönösen kicseréltük.“

„Junius 4-kén az erdélyi biztosok Nebelschütz, Lobkovitz-ezredbeli alhadnagygyal, mint azon vértés ezredi 40 lovas parancsnokával s száznál többre menő nemessel elindultak a Márga folyó felé az Ottoman biztos és br. Engelshoffen tábornok ő nagyméltósága fogadására; de gróf Kollowrátnak a zajkányi harminczadnál vett leveléből megtudták, hogy a török Effendi Karánsebesből ma nem indul el, hanem a következő nap is még ott marad. Tanácskozáván aztán a bizottság arról: vajjon menjenek-e tovább elébe vagy ne? elhatározták, hogy a Vaskapun túl Bakon nevű falunak a Bisztra folyó mentében levő mezejéig menjenek el, s egyideig megállapodván, az érkező biztosokat ott várják be; a hová este megérkezvén, sátrat ütöttek, s mivel azon nap dél óta nagy esőzés volt, az időt elég unalmasan töltötték el. Ez nap hirül vették, hogy az Effendi jun. 7-én indul el Karánsebesből s az nap csak Ohaba faluig fog érkezni, következő nap a márgai harminczadhoz, onnan pedig nem Nagy-Klopotivára, a hová a menetrend határozta, mert az az országuttól egy negyed órára félre esik, de egyenesen Zajkányra irányozza utját.“

„Junius 6-kán gróf Kolovrát a mi állomáshelyünkre megérkezett, vele együtt —

„Junius 7-ikén visszafordultak Vaskapun át Zajkány falu melletti mezőre, hogy a török biztost ott várják be; csatlakozott a Platz-ezred tüzéreiből egy hadnagy alatt 40 legény a vértés katonasághoz, Múrgánál hagyván mind a vértés lovasok, mind a Springer-

ezrediek oda vezényelt részét. Estve hirül vették küldöttektől, hogy az Effendi ma onnan elindult s Ohábára akar megérkezni.“

„Junius 8-kán este levél érkezett br. Engelshoffer tábornoktól Márgáról, hogy az Effendi egyenesen Hátszegre tart, addig útját meg nem szakítja, s tudatja, hogy az élelmet Zajkányról oda kell szállítani.“

„Jun. 9-kén mindazon szükségeseket, a mik oda össze voltak gyűjtve, kora reggel Hátszegre szállították, s 40 tüzért előre küldvén, csaknem Vaskapuig mentek a török Effendi elé, a vértések, Springer-lovass ezredbeliek és Hunyadvármegye nemességének nagy sokaságával; még pedig elől ment a Springer-ezredi nem rendes katonaság Donát kapitányuk vezénylete alatt; ezeket követte a hunyadvármegyei nemesség br. Naláczy István és Barcsai Ferencz alispán, Zeyk István és Mara Miklós királyi és országos biztosok vezénylete alatt, hozzájuk tartozóikkal; végre hátul jött az említett vértess lovasok csapata Nebelschütz alhadnagy alatt. Tizenkét óra tájatt megérkezett legelőbb a török Effendi előkelő segédei egyike: Molak Niman, s mellére tett kézzel üdvözlővén minket, útját folytatta, s midőn kissé előre haladott, szolgálai közül egyet visszaküldött, hogy kérdezze meg okát, hogy — a mi tiszteletből történt — miért várták őt a Springer-ezred katonasága és nemesség kivont karddal? béke vagy háboru jele-e az? A kinek feleletül adatott, hogy a török biztos iránti nagyobb tisztelet jeléül történt... Szinte egy óra mulva maga az Effendi is megérkezett. Huszonkét megterhelt szekeret és 13 szintén megterhelt öszvért küldött előre, néhány temesvári huszár ment előttük a helytartóval, a kiknek tisztét vette át az eléjük menő Springer-ezredi katonaság és vármegyei nemesség, s azok megállván, a mieink szép rendben helyöket elfoglalták. Az Effendivel volt br. Engelshoffer tábornok ő nagyméltósága is, kiket a Koháry könnyű lovas-ezredből való 40 katona követett. A biztosok a lovon menő Ottoman követhöz és gróf Engelshofferhez csatlakoztak, s egymást üdvözölve, a tábornok menetközben mondá, hogy neki, mint e tartomány kormányzójának kötelessége volt, hogy a mi tisztességet a követ iránt tehetett, megtegye, most már a netalán eshetett fogyzatkozásról, s a vendégszeretet és szolgálat csekélységéről bocsánatot kérve, őt ezentulra gróf Kollowrát és az erdélyi biztosok vendégszeretetébe ajánlja, a kikre szóközben rámutatott; a maga részéről

szintén az együttlétök alatt történhetett hibákról bocsánatát kérve, hogy őt és hozzátartozóit jóindulatában részeltette, szívesen megköszönte. Az eközben közelebb jött bánáti katonai kíséretet a mi vértés lovasságunk váltván fel, ez az Ottoman biztos kíséretéhez csatlakozott.

Ezután Zajkány falunál azon mezőre érve, a hol sátraink fölverve voltak, a mig az Effendi kávézott és szerbetet ivott, mindnyájan megállapodtunk, s ott hagyván az őt kísérő bánáti katonákat, a kik egy napi pihenés után tértek onnan haza, s a kiknek az Effendi 20 aranynál többet ajándékozott, mi utnak indultunk. A török biztos Effendi a tábornok ő nagyméltóságával, báró Szentkeresztivel és az egyik tolmácsal egy kocsin, gróf Kollowrát a másik török főemberrel, mint a követ kiváló segédével, a kinek neve Gedüklő Ismael volt, a másik kocsin mentek, s midőn a nap hanyatlóban volt, a hátszegi mezőre, egy ottani sebes folyásu viz mellé telepedtek le, a hová a gránátosok már megérkeztek volt, s mind három biztos sátra elé egy-egy ór, a török biztoshoz egy káplár, egy kápláralj vitézzel és dobossal, gróf Kollowrát elé pedig tisztelével néhány közember rendeltetett; a hol a török követ sátra előtt a tábornok ő nagyméltósága, s valamennyi biztos megállván, megérkeztét üdvözölték, s egymással való rövid szóváltás után kiki a maga sátrába ment.

„A következő nap pihenésre volt szentelve. Tábornok ő nagyméltósága az erdélyi biztosokkal együtt 12 óra előtt kevéssel az Effenditől elbucszandó (a kinek jöveletekor erős dobszó hallatott) a sátorából szintén elébe siető Effendi őt a maga sátorába bevezette s ilyenkor szokásos módon egymással szót váltván: az Effendi úgy nyilatkozott, hogy egymásról ezután se feledkezzenek el; mert a kik csak egy napig látják is egymást, nehezen felejtik, annál kevesebbé illenek nekik, a kik egy évnél tovább munkálkodtak együtt, egymásról megfeledkezni; a mire a tábornok megemlékezése iránt biztosítván az Effendit csak kettőjüket beszélgetve hagyva, mi onnan eltávoztunk.

„Két óra tájatt az Effendi tudatta gróf Kollowráttal Mahmud tolmács által, a ki mintegy 11 év előtt a Geld ezredben számvivő (Fourir) volt, s az ezrednek mintegy 2000 forintját elkártyáztván, kétségbeesésében a törökökhöz ment át, hogy látogatására akar memi;

a tábornok ő nagyméltósága azért Mahmuddal együtt az Effendi sátorához menve, ottani rövid mulatás után, dobpergés közt magával hozta az Effendit, a kit néhány szolgálja követett, kettő vagy három öltönye szegélyét hátulról fogta, s őt, a vele szembe sietőt, sátorába vezette, a hol az Effendi és a többiek is leülvén, gróf Kollowrát által tisztelettel fogadtattak, s különböző eledelek adatván fel, azokból az Effendi kanállal vett, rá kávé-t ivott, s azután elbucszva, a tábornok ő nagyméltóságát majdnem kocsijáig kísérte s ott tőle szerencsekivánatok között elbucszott.“

„Junius 11-kén gróf Kollowrát tudakozódott az Effendiné elindulása napja iránt? s ha elindul, mikor zándékozik azt tenni? hogy öszvérekről gondoskodhassék, mert ő is fél óra mulva elindul. Nyomban intézkedés tétel az elindulásra, az elindított tevéket mi is nagy sokasággal követtük, s hamar megérkeztünk Bács faluba. A Sztrigy vize melletti erdőből elénk jött néhány nemessel gróf Kornis Antal, hunyadvármegyei főispán, s meghivta az Effendit, hogy a fák között felvert sátor alatt kissé pihenjen meg; az elfogadta, mi követtük, s szőnyeget terítvén a földre, a szőnyegre párnát téve, a követ és főtörökök, gróf Kornis és a biztosok leültek, s fél óráig mulattak ott, a mi alatt kávéval és tortátával kínálták meg a vendégeket. A gróf inasa egyik kezében a csészét, másikban óntángyérben tortát tartva, a mint reszkető kézzel a kávé-t az Effendinek nyújtotta, a csésze a tálczából kicsuszott s a kávé előmlött. A gróf pirogatni kezdette az inast, az Effendi megjegyezte, hogy náluk soha ilyesmi nem történik, s ha mégis megesnék, csak véletlenségnek tartatik. Innen kocsikra és lóra ülve a megyei nemesség és gróf Kornis fényes kíséretével átmenvén a Sztrigy vizén levő hidon, a mi Barcsai Gergely zarándi főispán Piski nevű birtokán van építve, maga Barcsai úr nagy számu nemesből körülvéve szembe jött, az Effendit és biztosokat ebédre meghivta, mi készséggel elfogadtuk, s udvarába bemenvén, a törökökkel együtt a kert fái árnyába vezetettünk, s kevés szóváltás után, előkészület tétel az étkezésre. Ezek felhányt földhantra terített szőnyegekben félkörben ültek, a középpont körönded alakú bórrel volt beterítve, mely abból földabroszként emelkedett ki, s így volt föl rakva rá az étel, körítve darabokra metszett kenyérrel, melyet falatokra tördelve, a feljül fejjel ónnal bevont tálba ujaikkal mártogattak bele. Hozatott fel számukra

válogatott gyümölcs is. Mi őket ott hagyva, a Barcsai úr ebédére mentünk, s bőven de sebtében s csak kapdosva ettünk, nehogy a gyors ebédléshez szokott törököket feltartóztassuk, vagy nekik — ránk nem várakozva — alkalmat adjunk az elindulásra. Majd Szászváros felé utnak indultunk, melynek határszélén már sokan várakoztak ránk, hogy a török biztost tisztelettel fogadhassák. A város polgárai lovon jöttek ki, hogy a nemesek kísérei tisztét átvehessék. Ezek a várost egy oldalról mosó kis folyamon ott vezettek át, a hol már a sátrak fel voltak verve. Az éjet itt töltöttük el nyugodva. A város tisztviselői a nekik megküldött Jegyzék szerint ételről és a lovak tartására szükséges szénáról és zabról gondoskodtak.“

„Junius 12-kén 9 óra tájatt utrakelve a Fel-Kenyér nevű folyó által körülvett mezőn egy negyed órát mulattunk; ez alatt a törökök kávéztak, mi kész utravalónkból reggeliztünk; azután utunkat folytattuk a szászvárosi polároktól Szászsebes felé mintegy mérföldnyi távolságra kísérve, a hol az élénk jött szászsebesiek fogadtak s a városon kívüli mezőre vezettek, s ott junius 13-kát pihenve töltöttük el.“

„Junius 14-kén nagyszámu szászsebesi polgár kíséretében utnak indultunk Szerdahely felé, a hová mielőtt megérkeztünk volna, a mezőn egy kút mellett épített kis hajlékban megállapodtunk addig, míg az Effendinek kávét főztek; azután Szerdahelyszék határához érve, azon szék királybirája és a vidékről összegyűjtött lándzsás és puskás parasztok által zászlóval fogadtattunk; a szászsebesiek innen vissza bocsáttatván, mi Szeredahely mezővárosba érkeztünk s a mezőn, a város feletti kis halmon, készített állomásunkat elfoglaltuk. Másnap a szerdahelyiek közül összegyűjtött kísérettel a szék határából kikísértetvén, csak azon katonai csapat kíséretében, mely Vaskapunál rendeltetett volt ki a török követ kísérésére, megérkeztünk Kereszténysziget nevű faluba, melyet a németek Grosau-nak hívnak, s ott a folyam mentében, a falu feletti térségen sátrainkat fölvertük.“

„Junius 16-kán 10 óra körül az Effendi gróf Kollowráttal, a Lobkovitz herczeg kocsiján, Molaj és Gedüklü törökök, br. Szentkeresztivel a gróf Platz kocsiján, melyeket Szebenből küldött nemes vérü lovak vontak, mentek Nagy-Szeben felé, melynek határára érkezéskor eléjük jött e város egyik senatora, egy tömör őszszakálu

tisztes öreg férfi, a török követ üdvözlétére kirendelt majdnem 30-ra menő mivelt szebeni polgárral, a kik küldetésöket teljesítvén, a disznódi kapun a városba bementünk. Az őrsegek mind a kapunál, mind a főtéren, sőt az Effendi török biztos szállásán is dobszóval s kivont fegyverrel fogadtak, a kíséretül rendelt Lobkovitz-ezredbeli nehéz lovasok csapata Schellenbergen, mint kijelölt állomáson állapodott meg s ott maradt. Csaknem az egész város népe az utczákon egybe volt seregelve, az ablakokból épen délben mint nevezetes látványt bámulták a biztosok érkezését; a tömeg kíváncsian tolt az Ottoman biztos szállása felé, a Rizskása-utczabeli Kinder-féle házhoz, a honnan aztán a közönség haza, a biztosok szállásaikra osztak el. Elfoglalván a számára készített szállást az Effendi, az ország kormányzója br Szentkeresztli által azonnal üdvözölte, a ki azt tolmácsa által szintén viszonzta.

„Junius 17-kén gróf Kollowrát br. Szentkeresztivel az Effendihez mentek, a kivel beszélgetésközben a gróf érintette, hogy jó lenne szórakozás végett valamely mulató kertbe menniök; mert úgy vették észre, hogy sem az Effendinek nincs szándéka elébb látogatni meg a helyettes parancsnokló tábornokot, sem annak az Effendit, de valami mesterséggel szerették volna mintegy kicsikarni azon tiszteletet, hogy az Effendi látogassa meg elébb a tábornokot, még pedig úgy, hogy ha a barbár üdülés végett valahová kiment volna, a hol Platz tábornoknak is megegyezés szerint jelen kell vala lenni, ebből következtethető lett volna, hogy előbb az Effendinek kell a tábornok meglátogatása által a tiszteséget megadni. De az Effendi ennek neszét vette, s kijelentette, hogy ő nem mulatni, hanem dolgozni jött ide. Itt sok ember és nemzet lakik: görög, örmény, török, ezek olykor ellátogatnak Konstantinápolyba, s elterjeszthetik a portán azt a hirt, hogy a biztos itt mulatsággal, nem a rábizott ügy eligazításával foglalkozik. Erre a gróf megjegyezte, hogy jó lenne hát — ha tetszenék — dologhoz kezdeni; a mire az Effendi viszonzta: nem azért kell dolgoznunk, mivel tetszik, hanem mert tartozunk. Én már — ugymond — a minek munkába kellett volna vétetni, el is készítettem, s a mint ezt mondá, egy magávalhordott táskából kivett egy iratot (*Instrumentum*) s megmutatva azt, mondá: ez az a munka, melyről ő szólott, átadta a tolmácsnak megmagyarázás végett, a ki azt nagyjában így magyarázta meg.

„Mint hogy a havasokra a nagy hó miatt fölmenni s mindkét tartomány határait jelekkel újból elkülöníteni nem lehet, ez okból mindkét tartomány alattvalóinak (a kiket a török biztos is komolyan megkérdezett) jelentése alapján abban lőn a közmegállapodás, hogy a Morarul nevű hegytől kezdve, mely a Bánátot is elválasztja Erdélytől és Oláhországtól, a régi határookban, a melyek szerint mindkét birodalom lakói földjüket békésen és ellenmondás nélkül birták, az Oltig legyen a határoknak ez a megkülönböztetése. Erre br. Szentkereszti azt mondá: Az Oltot nem lehet oly határral kijelölni, a meddig, mert ez a dolgot nem fejezi ki elég világosan, mint hogy ott a határt alkotó hegyek meredeken végződnek, s attól kezdve az Oltig befelé nagy kifelé tekervényesen gondolhatók a határok, következőleg a terület kissebbedése által valamelyik fél megkárosul. Ezért mint hogy a Bánáttól kezdve, azon határ, a melytől, t. i. a Morarul hegy kijelölten beigattatott, úgy itt is, a hol a határok megszűnnek, valamely hely külön s név szerint megjelölendő, s határral a meddig szó teendő. De itt nincs hegy — jegyzé meg az Effendi. Ha nincs is — viszonzák az erdélyi biztosok — van olyan hely, a mi eddig is a határt alkotta, t. i. egy patak, mely az ottani hegyszorosokból tör ki s az Oltba foly, a nép Riul Vaduluj-nak mondja. Ő nem tudja ezt — jegyzé meg az Effendi, — s folytatólag kérdé: nem az a hely e ez, a hol a császári felség részéről egykor őrállomás (Post) volt? De az — felelék az erdélyi biztosok — s ma is tényleg meg van. Az Effendi ekkor hívatta a görög nemzetiségű krájovai tanácsost, a kiről fennebb is volt emlékezés, s kérdezte tőle: ismeri-e a Riul Vaduluj nevű helyet? s ha igen, nyilatkozzék: ez e az, a mi Erdély és Oláhország határát átmetszi? A kérdezett igenlőleg felelvén: az Effendi a megjelölt patakot az általa készített fogalmazványba azonnal saját kezeivel bejegyezte, s azt tette azon határrá, a meddig.... mondván: hogy már mások is vannak Oláhországból jelen, a kiktől bővebb felvilágosítást fog kérni. Gróf Kollowrát kérte e fogalmazványt, hogy fordítsa le, meg is nyerte, s az átadatott Krainitz tolmácsnak.

Mielőtt elváltak volna az Effenditől, a gróf megemlítette előtte a neki adni szánt tiszteleti ajándékot.

„Junius 18-kán Krainitz tolmács az Effendihez ment, s őt a helyettes parancsnok-tábornok nevében szórakozás végett valamelyik

mulató kertbe meghívta. Ez észrevette a czélt, s karjánál fogva meg-
ragadva a tolmácsot, neki ki az ajtó felé utat mutatott. Ő — ugy-
mond — a török császár biztosa, a tábornok pedig csak a császárné
embere; ezenkívül ő nálánál hazájában is kitünőbb rangfokon áll,
(értette Platz grófot.) A tábornoknak kell vala őt elébb, mint idegent
felkeresni, s nem neki őt, -- ilyeket s hasonlókat hozott elő. S nem
birván elfojtani haragját, kevés hija volt, hogy azonnal el nem ment
a városból s nem tért vissza hazájába, minthogy már cselédségének
is megparancsolta volt az utra készülődést, s azok málháikat össze-
szedni, az öszvérekre a terheket felrakni s az elindulást siettetni
meg is kezdték volt, s a föltett szándék valósult volna is, ha azt
Platz tábornok észre vevén, meg nem kérte volna gróf Kollowrátot:
engesztelné meg az Effendit s birná megmaradásra; a ki azonnal
Molah főtörökhöz sietett s annak segélyével kieszközölte, hogy az
Effendi szándékától elállott. Ezután Platz tábornok mentegette magát,
a hibát a tolmácsra hártván, a kinek ő semmi ily megbizást nem
adott, s tettéért meg is feddette. A barbár azt felelte rá, hogy ez
mind utczáról szedett hazugság . . . Estve felé a tolmács által kér-
dezte az Effendi: kész e már az általa átadott fogalmazvány for-
ditása? válaszul azt kapta, hogy még nem kész. Ugyanazon nap br.
Szentkereszti tanácskozott a kormányzóval: mi módon, s ki nevében
lesz átadandó az Ottomán biztosnak a tiszteleti ajándék?

„Jun. 19-én a tolmács elhozta a török okirat német fordítását,
de mivel hiányos volt, megigazítás végett neki visszaadott, hogy
azután mind a katonai, mind a polgári biztosokkal közölhető s azok
által megbirálható és megérthető legyen.

„Jun. 21-én elhozván a tolmács a megigazított német fordítást,
gróf Kolowrát és br. Szentkereszti az Effendihez mentek vele, s tu-
datták, hogy az a dolog érdemében a valósággal semmi ellenkezőt
nem tartalmaz, de kötelesek azt küldöiknek megírni; mert Lobkovitz
herczeg meghagyta volt gróf Kolowrátnak, hogy távollétében gróf
Platz helyettese tudta nélkül semmit ne végezzen, tehát vele ezt is
közölnie kell. Az Effendi pedig ugy nyilatkozott, hogy ő a szóban
levő ama határra nézve: a meddig (ad quem), t. i. a Riul Vadulujra
nézve az oláhországi határszéli lakósoktól bővebb felvilágosítást kért,
s azok felelete tegnapi beszélgetésökkel egybehangzó volt, s azok
állítása szerint is mindkét birodalom lakosai területeiket a mostani

határok között békeességben bírták, tehát a határok elkülönítéséről szóló iratot a meglevő fogalmazvány rendje és tartalma szerint kell kiállítani és kiadni. Minthogy pedig abban Lobkovitz hercegről említés van téve, a mennyiben a császári felség neki tette kötelességévé a határelkülönítésben való részvételt, de ő nagy dolgokkal lévén elfoglalva, azt gróf Kollowrátra ruházta át, róla nem kell említést tenni, de elég megmondani, hogy ez egyezkedés — gróf Kollowráttal történt. Erre az Effendi megjegyezte: Nem azért történt ez így, mintha az lenne a felhatalmazott, a kinek felhatalmazását elé is mutattad; de minthogy ő ide jönni nem érkezett, azért helyettesített tégedet, a dolog tehát úgy irandó meg, a mint történt. Ekkor az Effendi előtt ajánlatba hozták e szövegezést: meg parancsolta Lobkovitznak, e helyett jobb lenne ezt írni: felhatalmazás adatott Lobkovitznak. Ezt az Effendi elfogadta. Erre gróf Kollowrát megjegyezte, hogy a fogalmazványban a királyné ő felsége czime sincs kellőleg kifejezve, neki kötelessége gondoskodni, hogy az pótoltság s a királyné ő felsége czime abba egész teljességben beigtassék. Az Effendi beleegyezett, de azt kívánta, hogy a török császár neve tétessék elől. Gr. Kollowrát erre úgy nyilatkozott, hogy ő azt a maga hatalmából meg nem teheti, hanem küldőinek tudtára adja. Erre az Effendi megjegyezte: hogy az másképp nem lehet. Br. Szentkereszti ezt tette hozzá: a török biztos tegye az ő iratában a császár nevét elől, mert az az ő ura, mi a mint ezt tenni kötelességünk, az első helyet a mi királynénknak adjuk. Erre a török biztos fejét rázva ezt felelte: Jó k azaz: Nem! mert a császár császár, a királyné csak királyné, hanem ha így írják: Azon szerződés szerint, mely VI. Károly római császár sat. s azután az ő következője, a királyné között volt. Mindezekre nézve hivatkozás történt az erdélyi fejedelemség mindenik biztosa által küldőikre, gróf Kollowrát által gróf Platz tábornokra, br. Szentkereszti által Erdély kormányzójára.

„Mielőtt onnan eltávoztak volna, üzenet jött az Effendihez gróf Platz helyettes parancsnok-tábornoktól, a ki kijelentette, hogy szándéka van őt meglátogatni s üdvözölve vele némelyekről szólni, s ebéd után hozzá jövetelét tudatta. Az Effendi azt válaszolta, hogy szívesen látja, s utána tette, hogy ezt eddig is meg kellett volna tenni, hat . . . e szó többi részét tagjáratással s ujjainak hányó-vető mozdulatával fejezte ki.

„Székely Elek, Kmita János és Ritter Dániel erdélyi biztosok panaszoltak br. Szentkereszti előtt, hogy gróf Kollowrát, őket mellőzve egyedül egyezkedik úgy az ország határai, mint azok elkülönítéséről készült irat felett, s br. Szentkeresztit sürgették, hogy e panaszukat és sérelmököt mint elnök orvosolja meg s gróf Kollowrátnak terjessze elébe, különben ők maguk adják neki elé, s ha orvosolva nem lesz, panaszukat a kormányzónak fogják megtenni, minthogy őket az ország KK. és RR. nem küldötték ide festett vézna báboknak, hanem azért, hogy a miben képesek, ők is a tanácsban részt vegyenek, a miben nem, legalább tanuljanak, másoknak jövőendőben használni fogván. Br. Szentkereszti átlátta, hogy a panasz nem alaptalan, ígérte, hogy eládjá annak, a kit az illet, s tudatta velök, hogy ő nem általuk figyelmeztetve, de véletlenül midőn az Effendit meglátogatta, kétszer is ott találta gróf Kollowrátot, hogy az elősorolt értekezletben és beszélgetésekben részt vett.

„Délután 4 órakor megérkezett kocsin gróf Platz tábornok Lobkowitz Károly herczeggel, atyja ezredének őrnagyával, gróf Steinbachal, ugyanazon ezredbeli ezredessel, gróf Ariosti, Platz gyalog ezredbeli ezredessel s más katonatisztek jeles kíséretével őt, vagy hat kocsin az Ottoman követ meglátogatása végett, a kiknek közeledését a mint a barbár észrevette, rögtön eléjük ment palotája ajtójáig s őket szobájába vezetvén, kölcsönös szerencsekivánatok után, egy szinpad alakjára készített szőnyeggel betakart s párnával megakart kerevetre hirtelen leulván, a már ülő török, Effendi mellett helyet foglalt gróf Platz tábornok, gróf Kollowrát, utána Lobkowitz herczeg, azután gróf Ariosti és gróf Steinbach; mások, a kikkel a szoba tele volt, állva maradván, a kiknek szivesen fogadása tekintetében a barbár nyájassága semmit el nem mulasztott; mert mindenkinek (a főbbek közül valamennyinek) elegáns selyemkendőcskéket függesztve mellükre, különbéle válogatott eledeleket és italokat: kávé, serbetet, mellé pipát és dohányt s az udvariasságnak barbaroknál szokásos más kedveskedéseit mutatták ki irán'ok szolgálái s hosszab egymással való beszélgetés után, midőn eltávoztak, az Effendi messzibb kísérte őket, mint jövetelőkkor.

„Elég tétetvén e szerint azon kívánságának, hogy a tábornok jöjjön elébb s üdvözölje őt: más napra az Effendi is elhatározta, hogy gróf Platz tábornokot meglátogatja. Arany és ezüst mivű nye-

reggel felkészített nemes vérű lóra ülven, megelőzve egy taréjos csaus által négy kengyeltartó szolgál között, a kiknek kettője a zablát, kettője kétfelől a kengyelt fogta, s többi szolgálai követték, a gróf Kollowrát szállására ért, a hol nemsoká múlatva, a gróffal együtt kocsin mentek el a helyettes parancsnok tábornokhoz; menetközben a katonasereg mindenütt puskájokat fölemelve, dobszóval tisztelegtek elannyira, hogy zúgott bele a hely; a mint a palota felé közeledtek, az ajtóig eléjük sietett a tábornok s nagy tisztességgel fogadva őket, szobájába bevezette, a hol kanapéra ültek, első helyre az Effendi, mellé a parancsnok tábornok, utána Lobkowitz herceg, más oldalon gróf Kollowrát, gróf Ariosti, azután br. Pongrácz, Kizing főhadibiztos, gróf Steinbäch és br. Szentkereszti, valamint a többi biztosok és tiszték, a kik nagy számmal gyültek össze; s midőn a beszélgetés elkezdődött, ime az asztalra kávé, válogatott eledelek, s czukorral készült más finom étek hoztattak fel, s miután a kinek tetszett, kávéját megitta, étel és eperből s mandulából készült s ezüst és kristály poharakban különböző italok hordoztattak körül, s miután csaknem félóráig folyt a beszélgetés, az Effendi felkölt és elindult, a tábornok őt a palota lépcsőjéig kísérte, s visszamenetele alatt az őrségek dobpergés közt ismét az elébbi módon tisztelegtek.

Jun. 23-án az erdélyi biztosok gróf Kollowrát szállásán gyülven össze, a tolmácssal együtt az Effendihez mentek, a hol a töröktől németre fordított fogalmazványt — a török fogalmazványnak vissza adása után — ismét törökre fordítván azért, hogy külséjék, hogy helyesen fordított németre, az Effendi figyelemmel kísérése mellett összeolvasták, összeolvasás után egymással kicserélték, addig míg Dobner hadititkár azt latinra átfordítja, a mindkét részről való bizalmatlanság elkerülése végett rátették az iratra saját pecsétjüket.

„Az Effendi gróf Platz tábornoknak és Lobkowitz hercegnek ajándékot küldött.

„Jun. 24-kén a kormányzóné az Effendit meglátogatni ohajtván: ez a következő nap délutáni 4 óráját tüzte ki fogadására.

A kir. kormányzék meghagyása következtében br. Szentkereszti az Effendinek szánt tiszteleti ajándéokra a tartományi pénztárból 500 aranyot kapott, s vevény mellett átküldötte gróf Kollowráthoz, hogy ő is 500-at vevén ki a kamarai pénztárból, a királyi felség nevében, a törökök közt állásuk és rangjuk szerinti arányban ossza ki.

E napon az Effendi fölkereste gróf Kollowrátot, s rövid ideig nála maradt.

„Jun. 25-kén a kormányzóné sok német főurinóvel az Effendihez ment, a kiket az szokott módon fogadott, s e közben megérkezett gróf Platz tábornok számos katona kíséretében. A Dobner által kidolgozott határelkülönítési irat közöltetett a kormányzóval.

„Jun. 26-kán az Effendi Mahmud tolmáctól ajándékot küldött br. Szentkeresztinek, a mi egy basai dohánytartó (*Fasciculus*) volt, két dohánytöltővel és két hosszú csővel, melyek egyike (a mint ő izente) a Sinai hegyen termett, és néhány bivalhúsból készült kolbászból állott.

„Gróf Kollowrát a többi erdélyi biztosok mellőzésével csak br. Szentkeresztivel állapította meg az Effendinek szánt ajándékot, a mi egy jókora nagyságu gyémánt volt (fennebb volt már említve), hüvelykújjra való arany-gyűrűbe befoglalva. Br. Szentkeresztii kijelentette, hogy ő az átadásban biztos társai nélkül részt nem veszen. Ezek gr. Kollowráthoz mentek, s kifejezték, hogy az ország Rendei őket is biztosokká nevezték, s tőlük is számot kérnek majd az 500 arany tiszteletdíj mire fordításáról; ezért nekik is jelen kell lenni a tiszteletajándék átadásánál. Gróf Kollowrát azt válaszolta, hogy az Effendi nem akarja, hogy más jelen legyen, mint ő és br. Szentkeresztii. S ha ő ezt akarja, a gróf nem ellenkezhetik benne. A biztosok tehát megkérdeztették az Effendit a dolog iránt, s az bele egyezett, hogy a kik a bizottsághoz tartoznak, mind jelen lehessenek. Hozzá ment tehát az egész bizottság, s kevés szó előbocsátása után, s miután az Effendi a nekünk rendeltetett határelkülönítési iratot saját pecsétjével — a mi nem viaszból volt nyomva, de tentába mártva nyomatott rá a papírra — megpecsételte, a szolgálakat mindkét részről kiküldvén, gróf Kollowrát a királyné és erdélyi fejedelemség nevében kijelentette, hogy — ha meg nem vetné — neki némi tiszteleti ajándék adása határozottatott, s e szokat mondva, a gyűrűt tartójából kivevén, az Effendinek átadta. Az semmit nem habozva elvette, s megköszönve, újjára húzta, de igen nagynak mondván, gróf Kollowrát megkicsinyítését ígérte. Beszélgetésekben a szebeni polgármester és néhány szenátor megérkezése megzavarta. Ez alkalommal — a mint említve volt — a többi törökök és szolgálai között is ajándék osztatott ki, melyek kimutatását a bizottság jegyzője szintén Naplójához zárta

(Befejezése a következő füzetben.)